

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р. Владко Мичов Иванов, професор в катедра „Национална сигурност и публична администрация в ЮЗУ „Неофит Рилски“, член на научно жури по конкурс за заемане на академичната длъжност „ПРОФЕСОР” в професионално направление 9.1. „Национална сигурност“, ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград, публикуван в Държавен вестник бр. 107 от 12.12.2025 г.

КАНДИДАТ: Доц. д.н. Спас Ангелов Ташев (единствен кандидат).

Основание за изготвяне на становището - Заповед на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“ № 178/30.01.2026 г.

I. Кратки биографични данни за кандидата

По горепосочения конкурс е подал изискващите се документи един кандидат - доц. д.н. Спас Ангелов Ташев, понастоящем доцент в катедра „Национална сигурност и публична администрация“ в ЮЗУ „Неофит Рилски“. Представените документи от кандидата, както и неговата обществена дейност и медийни изяви показват престижно образование, непрекъснат стремеж към допълнителна квалификация, солидна езикова подготовка, активни публикационни и експертни изяви в БАН, където минава голяма част от кариерата му, отговорна дипломатическа, издателска и родолюбива дейност. Заема престижни позиции в държавната и европейската администрация. Няма никакво съмнение, че учебните дисциплини, които преподава, са синтез на личен пример и познание, базирано на професионален опит, широка култура и отдаденост на националните приоритети.

Кандидатът поддържа непрекъснатата връзка с професионалната общност, участва в множество проекти, работни групи, форуми и служебни мероприятия.

Специално изтъквам активната му позиция относно българските общности зад граница, компетентните му медийни изяви и успешната академична дейност. Процедурата по конкурса отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и на изискванията на Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски“ за заемане на академичната длъжност „Професор“.

II. Характеристика на научната и научно-приложната продукция

Кандидатът е представил списък с над 100 научни публикации: монографии, глави от монографии, студии и статии, като от тях за участие в конкурса и за рецензиране приемам общо 7 (седем) публикации, от които 2 монографии, 1 учебник и 4 статии. С тези публикации е изпълнил минималните национални изисквания по чл. 2б, ал 2 и 3 от ЗРАСРБ – от изискващите се 550 точки представя общ сбор от 620 точки. Застъпвам, че тяхната теоретичната и приложната значимост създава поредна значима страница за Правно-историческия факултет и напълно съответства на позицията на ЮЗУ „Неофит Рилски“, като духовен стожер не само в региона, но и извън границите на България. Цялостната дейност на кандидата е пример за институционалната, преподавателската и обучаващата се общност. Общо погледнато, представената материя е съвкупност от познания и дейности, които са в сферата на националната сигурност. Съдържанието е фокусирано върху демографските проблеми, миграционната активност, интеграцията на нашите общности извън границите на България и ситуацията в Югоизточна Европа.

Авторът е познат и уважаван в академичните среди, от цитиранията на неговите публикации в справката за изпълнение на минималните национални изисквания е посочил цитирания в 18 научни публикации, а също така поддържа активно медийно присъствие.

III. Основни приноси в научната, научно-приложната и преподавателска дейност на кандидата

Доц. д.н. Спас Ташев е представил Справка за оригинални научни приноси, които според мен обективно отразяват създаденото в периода 2018-2026 г. Считам, че характерна особеност на представените трудове от кандидата е тяхната системност – те съдържат материя, третирана с богат набор от научни инструменти и завършват с комбинация от теоретични и приложни изводи, които са плод на дългогодишен институционален и академичен опит.

Като безспорен научно-теоретичен принос на автора визирам дългогодишните изследвания и публикации на автора относно *демографските компоненти в системата на националната сигурност на България*. На темата е посветен и приложения хабилиционен труд, който не само разглежда актуалните аспекти на проблема, но разглежда бъдещото му развитие в перспектива първата половина на XXI век. В него намираме многоаспектни анализи, убедителни примери, сравнения и прогнози. Авторът демонстрира познание и смела позиция, дипломатичност и институционален тон.

Демографските проблеми са представени като голяма рискова зона в Югоизточна Европа, която влияе върху икономиката, културата, отбранителния потенциал и в крайна сметка на устойчивостта на държавата. Авторът типологизира демографските процеси (смъртност, раждаемост, миграционни вълни, демографско опустиняване, етнодемографска поляризация) и представя основните статистически индикатори за наблюдение и оценка на демографските заплахи за България.

Голям принос на автора е пренасянето на демографските закономерности върху физическата карта на днешна България на фона на традиционно утвърдилото се в края на Възраждането българско землище, при което виждаме ясна тенденция за териториална уязвимост. Допълнителна яснота дава

съвременното познание за големите градски центрове; западащите райони, гранични зони, планински области, територии със смесени профили. Опустиняване – това е понятието, интегриращо множество неблагоприятни показатели, което основателно следва да бъде във фокуса на вниманието на обществото и институциите в България. Разработен е интегративен модел, който свързва демографската динамика със социалните системи (бедност, неравенства, здраве, образование), регионалното развитие и институционалната функционалност. Считаю, че авторът е намерил и предложил мерките, които гарантират националната устойчивост.

Общо погледнато, очертаната демографска картина насочва към наличието на редица държавнически решения с ограничена дългосрочна ефективност. Тази реалност е развита в алтернативен авторски концептуален продукт, който има качествата на методология за поведението на България в епохата на пасивна позиция от националните и брюкселските институции. Теоретичните постановки прехождат в приложни модели за управление на демографския риск и модел „демографски обсерватории“ на национално и регионално ниво. Относно представения модел за ранно предупреждение смятам, че нашите срокове изтичат и следва да се отчита ускореното демографско, икономическо, технологично и военно развитие на редица държави от глобалния Изток.

На второ място по логика на изложението (но, на първо по значение) поставям приносите относно *националната политика за българите извън държавните граници, миграционната политика на Българската държава и демографския капацитет на българската диаспора в чужбина*. Много малко са авторите, които познават, представят и смело отстояват в науката, в медиите и в аудиториите българските общности в чужбина. Заглавията на трудовете на доц. д.н. Спас Ташев от всички периоди и по конкурса говорят достатъчно. В тях се

достига до Алгоритъм за установяване на български произход при нашите исторически общности (на база на анализи за Албания и Косово). Той съчетава исторически жалони (Екзархийска/народностна принадлежност и плебисцити), институционални показатели, две нива на демографски анализ и разграничение „българин“/„лице от български произход“, приложимо при документални прекъсвания и асимилационен натиск. Освен всичко друго, изследванията достигат до важни национални решения – как ресурсът на българските общности зад граница да се превърне в държавен ресурс на съвременна България. Това е сложен и чувствителен казус, свързан с риска от по-нататъшно демографско отслабване на българските региони край границите? Дали това решение е за предпочитане на фона на миграционните потоци от Близкия изток и внасяне на контингенти за работа от Средна Азия, които вече се идентифицират в нашите курорти, магазини и на строителните обекти. И това при наличието на десетки хиляди неактивни млади хора и формирането на социално уязвими общности с ниски образователни показатели. Очевидно е, че кандидатът аналитично и адекватно обвързва демографията с миграционната политика.

Приносът на доц. Ташев относно т.нар. *„Македонски въпрос“* и *потъпкването на правата на българите*, като фундаментален въпрос на националната сигурност, също е безспорен. На него е отдаден много труд в институциите, издателската дейност, в БАН и медиите. Научният фундамент на трудовете е документален – събрани са безценни факти, описани са историческите истини, анализирана е средата за сигурност и възможностите на

международните механизми в подкрепа на българската кауза. Освен всичко друго, виждаме един дипломатичен тон към политическите възможности и решения.

Специално отбелязвам **обществената и институционалната значимост на научните резултати в трудовете**. Те се превърнаха в част от съвременната медийна политика на България. Някои от тях бяха представени в присъствието на президента и вицепрезидента на Република България, други са преведени на балкански езици и представени пред държавни глави, пред депутати и дипломатическия корпус. Ние нямаме много учени с принос извън кабинетите, но в този конкурс кандидатът е такъв – проблемите на националната сигурност като наука са разработвани и са отишли там, където са българите, останали без грижата на държавата и извън границите след победни войни и недалновидни политически съюзи.

Накрая, няма никакво съмнение, че **приносите на автора са интегрирани пълноценно в образователната рамка на Правно-историческия факултет**. Те са в унисон с ролята, която е отредена на ЮЗУ в този най-бурен и емоционален регион от историята на България, дават възрожденски тон на методологията, обособяват нов познавателен кръг и експертна приложна форма на съдържанието и преподаването. Специално подчертавам дидактическите умения и нагледното представяне на знания чрез таблици, схеми и фигури, което повишава креативността и привлекателността на образованието.

IV. Критични бележки и препоръки.

Разбираемо, представената материя е подложена на перманентна критична дискусия в институциите, в медиите и сред обществеността не само у нас, но и в чужбина. Доц. д.н. С. Ташев е създал завършен продукт, който може да се подлага на критика само с нови изследвания. Предлагам му да завърши научния си кръг като насочи усилията си към българите в Украйна – само в Одеска област

те са над 150 000. Според мен важен е и един сравнителен анализ на България със съседните държави – колко убити, ранени и прогонени имат те през войните на XX век. Предстои да се постави и въпросът, как за 35 години нашият народ от 9 се стопи на 6 милиона – загуба, повече от четирите войни за национално обединение през първата половина на XX век.

V. Заключение

Всичко казано недвусмислено потвърждава, че доц. д.н. С. Ташев е изграден теоретик, уважаван професионалист, общественик и преподавател. Трудовете му обединяват интердисциплинарна теоретична зона, имат приложна ориентация и дидактическа насоченост с водещото начало на националната сигурност. Визираната познавателна система е арена на конфликти, динамика и непрекъснато възникващи въпроси. Тя ще бъде още по-актуална във формиращия се нов световен ред, чието развитие ще постави нови предизвикателства пред държавите, съюзите и научната общност, особено там, където се проявяват дефицити в стратегическата далновидност.

Считам, че горното ми дава пълно основание да гласувам положително и да предложа на научното жури да присъди на доц. д.н. Спас Ангелов Ташев академичната длъжност „ПРОФЕСОР“ в катедра „Национална сигурност и публична администрация“ на ЮЗУ „Неофит Рилски“ в професионално направление 9.1. „Национална сигурност“, в съответствие с конкурса, обявен в Държавен вестник бр. 107 от 12.12.2025 г.

Изготвил рецензията:

/Проф. д-р Вл. Иванов/

01. 03. 2026 г.

гр. София

REVIEW

by Prof. Vladko Michov Ivanov, PhD, Professor at the Department of National Security and Public Administration, South-West University “Neofit Rilski”, member of the Scientific Jury in the procedure for the academic position of PROFESSOR in Professional Field 9.1. National Security, South-West University “Neofit Rilski” – Blagoevgrad, published in the State Gazette, issue No. 107 of 12.12.2025.

CANDIDATE: Assoc. Prof. Spas Angelov Tashev, DSc (sole applicant).

Grounds for preparing the review: Order of the Rector of South-West University “Neofit Rilski” No. 178/30.01.2026.

I. Brief Biographical Information about the Candidate

Under the above-mentioned competition, one candidate has submitted the required documents — Assoc. Prof. Spas Angelov Tashev, DSc, currently Associate Professor in the Department of National Security and Public Administration at South-West University “Neofit Rilski”. The documents submitted by the candidate, as well as his public activities and media appearances, demonstrate prestigious education, a continuous commitment to further qualification, solid language proficiency, and active publication and expert engagement at the Bulgarian Academy of Sciences, where he has spent a substantial part of his career, as well as responsible diplomatic, publishing, and public-oriented activity. He has held prestigious positions in the state and European administration. There is no doubt that the courses he teaches represent a synthesis of personal example and knowledge grounded in professional experience, broad culture, and dedication to national priorities.

The candidate maintains continuous engagement with the professional community and participates in numerous projects, working groups, forums, and official events. I particularly emphasize his active position regarding Bulgarian communities

abroad, his competent media appearances, and his successful academic work. The procedure complies with the requirements of the Academic Staff Development Act of the Republic of Bulgaria, the Regulations for its implementation, and the Internal Rules for the Development of the Academic Staff at South-West University “Neofit Rilski” for the academic position of Professor.

II. Characteristics of the Scientific and Scientific-Applied Output

The candidate has presented a list of over 100 scientific publications, including monographs, chapters in monographs, studies, and articles. Of these, for the purposes of the present competition and review, I accept a total of seven (7) publications, including 2 monographs, 1 textbook, and 4 articles. With these publications, the candidate has fulfilled the minimum national requirements under Art. 2b, paras. 2 and 3 of the Academic Staff Development Act of the Republic of Bulgaria, presenting a total of 620 points out of the required 550. I maintain that their theoretical and applied significance creates another important contribution to the Faculty of Law and History and fully corresponds to the standing of South-West University “Neofit Rilski” as an important academic center not only in the region but also beyond the borders of Bulgaria. The overall activity of the candidate serves as an example for the institutional, teaching, and student communities. Overall, the submitted body of work constitutes a body of knowledge and activities within the field of national security. The content focuses on demographic problems, migration dynamics, the integration of Bulgarian communities abroad, and the situation in Southeast Europe.

The author is well known and respected in academic circles. According to the citation report submitted for meeting the minimum national requirements, his works have been cited in 18 scientific publications, and he also maintains an active media presence.

III. Main Contributions to the Candidate’s Scientific, Scientific-Applied, and Teaching Activity

Assoc. Prof. Spas Tashev, DSc, has submitted a Report on Original Scientific Contributions which, in my opinion, objectively reflects the work produced during the period 2018–2026. I consider that a characteristic feature of the candidate’s submitted works is their systematic nature – they present material examined through a rich set of scientific tools and conclude with a combination of theoretical and applied findings that are the product of long-standing institutional and academic experience.

As an indisputable scientific and theoretical contribution of the author, I identify his long-term research and publications on the demographic components within the system of Bulgaria’s national security. The submitted habilitation work is devoted to this topic and not only examines the current aspects of the problem but also considers its future development in the perspective of the first half of the 21st century. It contains multi-aspect analyses, convincing examples, comparisons, and forecasts. The author demonstrates expertise, a confident scholarly position, diplomatic tact, and an appropriate institutional tone.

Demographic problems are presented as a major risk zone in Southeast Europe, affecting the economy, culture, defense potential, and ultimately the resilience of the state. The author typologizes demographic processes (mortality, fertility, migration flows, demographic depopulation, ethno-demographic polarization) and presents the main statistical indicators for monitoring and assessing demographic threats to Bulgaria.

A major contribution of the author is the projection of demographic patterns onto the physical map of present-day Bulgaria against the background of the historically established Bulgarian ethnographic territory at the end of the National Revival period, revealing a clear trend toward territorial vulnerability. Additional clarity is provided through contemporary knowledge about major urban centers, declining regions, border

zones, mountainous areas, and territories with mixed profiles. Depopulation is identified as the integrative concept encompassing numerous adverse indicators and should justifiably remain in the focus of attention of Bulgarian society and institutions. An integrative model has been developed linking demographic dynamics with social systems (poverty, inequalities, health, education), regional development, and institutional functionality. I consider that the author has identified and proposed measures that can help guarantee national resilience.

Overall, the outlined demographic picture points to the presence of a number of state policy decisions with limited long-term effectiveness. This reality is further developed into an alternative authorial conceptual product that has the qualities of a methodology for Bulgaria's conduct in a period of relatively passive positioning by national and Brussels-based institutions. The theoretical propositions transition into applied models for managing demographic risk and into a model of "demographic observatories" at the national and regional levels. With regard to the proposed early warning model, I believe that time constraints are becoming increasingly critical and that the accelerated demographic, economic, technological, and military development of a number of states in the Global East must be taken into account.

Second in the logic of the exposition (but first in importance), I place the contributions concerning the national policy toward Bulgarians outside the state borders, Bulgaria's migration policy, and the demographic capacity of the Bulgarian diaspora abroad. Very few authors possess the knowledge, present, and confidently defend in academia, the media, and public forums the issues concerning Bulgarian communities abroad. The titles of the works of Assoc. Prof. Spas Tashev from all periods, including those submitted for the present competition, speak sufficiently in this regard. They arrive at an Algorithm for Establishing Bulgarian Origin among our historical communities (based on analyses of Albania and Kosovo). It combines historical benchmarks (Exarchate/national affiliation and plebiscites), institutional indicators, two levels of demographic analysis, and a distinction between "Bulgarian"

and “person of Bulgarian origin,” applicable in cases of documentary discontinuities and assimilation pressure. Moreover, the research reaches important national-level considerations—how the resource of Bulgarian communities abroad can be transformed into a state resource for contemporary Bulgaria. This is a complex and sensitive issue related to the risk of further demographic weakening of Bulgarian regions near the borders. The question arises whether such an approach is preferable in the context of migration flows from the Middle East and the import of labor contingents from Central Asia, already visible in Bulgarian resorts, retail outlets, and construction sites, particularly in the presence of tens of thousands of inactive young people and the formation of socially vulnerable communities with low educational indicators. It is evident that the candidate analytically and adequately links demography with migration policy.

Assoc. Prof. Tashev’s contribution regarding the so-called “Macedonian Question” and the violation of the rights of Bulgarians, as a fundamental issue of national security, is also indisputable. Considerable effort has been devoted to this topic in institutional work, publishing activity, the Bulgarian Academy of Sciences, and the media. The scientific foundation of the works is documentary—valuable facts have been collected, historical realities have been described, and the security environment and the possibilities of international mechanisms in support of the Bulgarian cause have been analyzed. At the same time, a diplomatic tone toward political options and solutions is evident.

I particularly note the public and institutional significance of the scientific results presented in these works. They have become part of Bulgaria’s contemporary media policy. Some have been presented in the presence of the President and Vice President of the Republic of Bulgaria; others have been translated into Balkan languages and presented to heads of state, members of parliament, and the diplomatic corps. Bulgaria does not have many scholars whose contributions extend beyond the academic office, but in this competition the candidate is such a figure—the issues of national security as

a field of science have been developed and brought to those Bulgarian communities that remain outside the care of the state and beyond the national borders following victorious wars and politically short-sighted alliances.

Finally, there is no doubt that the author's contributions have been fully integrated into the educational framework of the Faculty of Law and History. They are in line with the role assigned to South-West University in this particularly dynamic and sensitive region of Bulgaria's history, they give a revival-oriented tone to the methodology, delineate a new circle of knowledge, and provide an expert applied format to the content and teaching. I particularly emphasize the candidate's didactic skills and the effective presentation of knowledge through tables, charts, and figures, which enhances the creativity and attractiveness of the educational process.

IV. Critical Remarks and Recommendations.

Understandably, the submitted body of work has been subject to ongoing critical discussion within institutions, the media, and the broader public, both domestically and internationally. Assoc. Prof. S. Tashev, DSc, has produced a comprehensive scholarly output that can be further critiqued primarily through new research contributions. I recommend that he complete his research cycle by directing his efforts toward the Bulgarian communities in Ukraine—over 150,000 reside in Odesa Oblast alone. In my view, a comparative analysis of Bulgaria and its neighboring states would also be valuable, particularly regarding the numbers of killed, wounded, and displaced during the wars of the twentieth century. It is also necessary to address the question of how, over the past 35 years, our nation has declined from 9 million to 6 million people—a loss exceeding that incurred during the four wars for national unification in the first half of the twentieth century.

V. Conclusion

All of the above unequivocally confirms that Assoc. Prof. S. Tashev, DSc, is an established theorist, respected professional, public figure, and educator. His works integrate an interdisciplinary theoretical domain, possess a strong applied orientation, and demonstrate a clear didactic focus, with national security as the leading conceptual framework. The identified body of knowledge is an arena of conflicts, dynamics, and continuously emerging questions. It will become even more relevant in the emerging new world order, the development of which will pose new challenges to states, alliances, and the academic community, particularly where deficits in strategic foresight are evident.

I consider that the above gives me full grounds to vote positively and to propose to the Scientific Jury that Assoc. Prof. Spas Angelov Tashev, DSc, be awarded the academic position of PROFESSOR in the Department of National Security and Public Administration at South-West University “Neofit Rilski”, in Professional Field 9.1. National Security, in accordance with the competition announced in the State Gazette, issue No. 107 of 12.12.2025.

Prepared by:

/ Prof. Dr. Vl. Ivanov/

01 March 2026

Sofia